

Таблиця 3. Дисертації кандидатів педагогічних наук Слободянюк О.М. і Остапенко Е.О.

Слободянюк О.М. Формування професійно-етичної компетентності майбутніх менеджерів економічного профілю у процесі вивчення суспільно-гуманітарних дисциплін, Дис. к.пед.н., 2017	Остапенко Е.О. Формування готовності майбутніх економістів до професійного розвитку. Дис. к.пед.н., 2015
<p>C.244 Вправа 1. «Професійний герб і професійне кредо» [158, с. 54] (адаптовано).</p> <p>C.245 Мета: актуалізація власного професійного й особистісного досвіду.</p> <p>Завдання: подумайте, яке у Вас професійне кредо, створіть свій герб, представляючи «Я-особистість», «Я-професіонал», «Я-очами своїх колег», «Моя професійна мрія» а потім, працюючи в малих групах, створіть герб групи. На стрічці гербу бажано написати своє кредо, девіз свого життя, це може бути відомий вислів або строфа. Поясніть які елементи Ви включили до власного гербу та чому.</p> <p>Вправа: «Життєвий і професійний кодекс економіста» [220, с. 231] (адаптовано).</p> <p>Мета: рефлексія й вербалізація життєвих і професійних цінностей та принципів.</p> <p>Завдання: голосні та приголосні літери українського алфавіту крім (й, ь) розподіляються між членами групи. Завдання учасників – сформулювати декілька особистісно значущих для них життєвих і професійних правил або законів, які будуть починатися з літери, яку вони отримали у завданні. Після закінчення роботи групі пропонується організувати колективне читання визначених правил. Відповідно до порядку літер в алфавіті студенти зачитують закони, які вони підготували, формуючи єдиний життєвий і професійний кодекс майбутнього економіста.</p> <p>Вправа: Визначення пріоритетних ролей та цілей життя. Гра «Дерево ролей» (адаптовано)</p> <p>Мета: визначити значущість і вагомість ролей, які людина виконує в своєму житті, здійснити аналіз, констатувати результат, зробити висновки.</p> <p>Завдання: 1) дайте собі відповідь на запитання «Які ролі я виконую у житті?» і запишіть 15 своїх ролей; 2) намалюйте дерево; 3) розмістіть ролі на дереві відповідно до того, як вони реалізовані у Вашому житті, найголовніша розміщується на верхівці; 4) проаналізуйте «Чи задоволені Ви результатом?».</p>	<p>C.126 3.1. Експериментальна перевірка ефективності моделі формування готовності майбутніх економістів до професійного саморозвитку</p> <p>C.128 Вправа 1. «Професійний герб і професійне кредо» [141, с. 54] (адаптовано).</p> <p>Мета: актуалізація власного професійного й особистісного досвіду.</p> <p>Завдання: подумайте, яке у Вас професійне кредо, створіть свій герб, представляючи «Я-особистість», «Я-професіонал», «Я-очами своїх колег», «Моя професійна мрія» а потім, працюючи в малих групах, створіть герб групи. На стрічці гербу бажано написати своє кредо, девіз свого життя, це може бути</p> <p>C.129 відомий вислів або строфа. Поясніть які елементи Ви включили до власного гербу та чому.</p> <p>Вправа 2. «Життєвий і професійний кодекс економіста» [228, с. 231] (адаптовано).</p> <p>Мета: рефлексія й вербалізація життєвих і професійних цінностей та принципів.</p> <p>Завдання: голосні та приголосні літери українського алфавіту крім (й, ь) розподіляються між членами групи. Завдання учасників – сформулювати декілька особистісно значущих для них життєвих і професійних правил або законів, які будуть починатися з літери, яку вони отримали у завданні. Після закінчення роботи групі пропонується організувати колективне читання визначених правил. Відповідно до порядку літер в алфавіті студенти зачитують закони, які вони підготували, формуючи єдиний життєвий і професійний кодекс майбутнього економіста.</p> <p>Вправа 3. Визначення пріоритетних ролей та цілей життя. Гра «Дерево ролей» (адаптовано)</p> <p>Мета: визначити значущість і вагомість ролей, які людина виконує в своєму житті, здійснити аналіз, констатувати результат, зробити висновки.</p> <p>Завдання: 1) дайте собі відповідь на запитання «Які ролі я виконую у житті?» і запишіть 15 своїх ролей; 2) намалюйте дерево; 3) розмістіть ролі на дереві відповідно до того, як вони реалізовані у Вашому житті, найголовніша розміщується на</p>

«Чи хотіли б Ви щоб так залишилось і надалі?», «Щоб Ви замінили місцями?»

с.246 «Щоб додали у своє майбутнє?»; 5) намалюйте своє ідеальне дерево ролей.

Вправа: Підготовка до презентації життєвих та професійних планів [54, с. 102] (адаптовано)

Мета: Сприяти чіткості визначення професійних пріоритетів і формулювання цілей.

Завдання. Планування кар'єри пріоритетів: 1) головна мета (ким я хочу стати, чого хочу досягти, яким хочу бути); 2) ланцюжок ближніх і дальніх цілей; 3) засоби і шляхи досягнення ближніх цілей; 4) зовнішні умови досягнення цілей; 5) внутрішні умови досягнення цілей; 6) резервні варіанти і шляхи їх досягнення.

Визначення рівня цілеспрямованості та зацікавленості щодо кожного з пунктів планування кар'єри.

Аналіз ситуацій

Яким чином кар'єра залежить від особистості. Проаналізуйте приклади своїх знайомих. Якими Ви бачите себе через 10, 20, 30 років? На що Ви витратите найближчі 5 років життя?

Вправа 5. «Сценарій життя».

Мета: дати можливість скласти уявлення про свою професійну діяльність на найближче та віддалене майбутнє, так званий індивідуальний професійний план.

С.247 **Завдання:** уявіть себе режисером «Який би Ви сценарій зняли про своє майбутнє життя?», «Який би Ви обрали жанр?», «Яких би акторів запросили на головні ролі?», напишіть сценарій цього фільму.

Вправа: Гра «Типи професій» [171, с. 99] (адаптовано).

Мета: з'ясувати різницю між типами професій, визначити власні особливості.

Завдання: сформуйте 5 груп за типами професій: людина-людина, людина-природа, людина-знакова система, людина-художній образ; підготуйте сценарій презентації кожної професії; опишіть кожен тип професій за наступною схемою: 1) основний предмет праці; 2) приклади професій; 3) вимоги до кожного типу професій; 4) підготуйте пояснювальну записку для інших з описом основних характеристик групи, яку обрали.

Індивідуальна робота: проаналізуйте власні показники, сформуйте бажані для себе вимоги до видів діяльності та місця роботи.

Вправа: «Визначення системи й умов саморозвитку» [124, с. 261].

Мета: з'ясувати та усвідомити можливості досягнення цілей, оптимальної кількості дій і необхідних засобів; проводиться після виконання діагностичних методик.

верхівці; 4) проаналізуйте «Чи задоволені Ви результатом?», «Чи хотіли б Ви щоб так залишилось і надалі?», «Щоб Ви замінили місцями?», «Щоб додали у своє майбутнє?»; 5) намалюйте своє ідеальне дерево ролей.

Вправа 4. Підготовка до презентації життєвих та професійних планів. [52, с. 102] (адаптовано)

Мета: Сприяти чіткості визначення професійних пріоритетів і формулювання цілей.

Завдання.

Планування кар'єри пріоритетів:

С.130 1) головна мета (ким я хочу стати, чого хочу досягти, яким хочу бути);

2) ланцюжок ближніх і дальніх цілей;

3) засоби і шляхи досягнення ближніх цілей;

4) зовнішні умови досягнення цілей;

5) внутрішні умови досягнення цілей;

6) резервні варіанти і шляхи їх досягнення.

Визначення рівня цілеспрямованості та зацікавленості щодо кожного з пунктів планування кар'єри.

Аналіз ситуацій

Яким чином кар'єра залежить від особистості. Проаналізуйте приклади своїх знайомих. Якими Ви бачите себе через 10, 20, 30 років? На що Ви витратите найближчі 5 років життя?

Вправа 5. «Сценарій життя».

Мета: дати можливість скласти уявлення про свою професійну діяльність на найближче та віддалене майбутнє, так званий індивідуальний професійний план.

Завдання: уявіть себе режисером «Який би Ви сценарій зняли про своє майбутнє життя?», «Який би Ви обрали жанр?», «Яких би акторів запросили на головні ролі?», напишіть сценарій цього фільму.

Вправа 6. Гра «Типи професій» [178, с. 99] (адаптовано).

Мета: з'ясувати різницю між типами професій, визначити власні особливості.

131 **Завдання:** сформуйте 5 груп за типами професій: людина-людина, людина-природа, людина-знакова система, людина-художній образ; підготуйте сценарій презентації кожної професії; опишіть кожен тип професій за наступною схемою: 1) основний предмет праці; 2) приклади професій; 3) вимоги до кожного типу професій; 4) підготуйте пояснювальну записку для інших з описом основних характеристик групи, яку обрали. Індивідуальна робота: проаналізуйте власні показники, сформуйте бажані для себе вимоги до видів діяльності та місця роботи.

Вправа 7. «Визначення системи й умов саморозвитку» [117, с. 261].

Мета: з'ясувати та усвідомити можливості

Завдання: 1. Спочатку візьміть аркуш паперу й олівець і вгорі запишіть мету (тобто мету розвитку чи усунення яких саме якостей Ви хочете досягти). Потім розділіть аркуш на три стовпчики: «Що мені потрібно зробити», «Необхідні мені засоби», «Порядок виконання».

2. Почніть з обмірковування всіх кроків, які Вам необхідно зробити для досягнення цілей. Продовжуйте «мозковий штурм» і висування ідей, поки Ви не відчуєте, що вичерпали всі варіанти.

3. Тепер подивіться на кожну дію, яку Вам необхідно виконати, і навпроти неї перерахуйте всі необхідні засоби, записуючи їх у другий стовпчик «Необхідні засоби».

C.248 4. Перейдіть до третього стовпчика «Порядок виконання», у якому Ви послідовно пронумеруєте дії, перераховані в першому стовпчику. Починайте з тієї дії, яку Ви маєте намір виконати першою.

...

Вправа: «Я - експерт». Підготовка рекомендацій [158, с. 93].

Мета: узагальнити існуючі правила формулювання особистісних і професійних цілей, розробити свій план досягнення визначених цілей.

Завдання: 1. Підготуйте і запропонуйте на обговорення рекомендації з запропонованих нижче питань.

- Як правильно формулювати особисті цілі?
- Як правильно формулювати професійні цілі; як уникнути «конфлікту цілей»?

2. Розробіть план досягнення ваших цілей.
- Опишіть Ваші дії.
- Визначте основні цілі діяльності.
- Визначте найбільш важливі завдання, що допоможуть Вам досягти цілей.
- Прорахуйте свій виконавський і творчий час.
- Визначте резерв часу на непередбачені справи.

Вправа: «Стратег чи тактик?» [158, с. 94].

Мета: навчитися визначати пріоритети.

Завдання: обґрунтувати свою позицію; визначити, яку току зору Ви підтримуєте.

Ви стали свідком бесіди двох своїх колег. Один з них стверджував, що планування необхідно здійснювати, починаючи з перспективних справ, тобто на рік. Його опонент вважає, що планування зручно починати із записів справ на тиждень.

...

C.259 Вправа 1. «Професійне «Я» в променях сонця» [158, с. 67].

Мета: підвищення самооцінки, гармонізація емоційного стану, сприяння позитивній концепції «Я-професіонал».

Завдання: на окремому аркуші намалюйте сонце, як це роблять діти, в колі напишіть своє ім'я та

досягнення цілей, оптимальної кількості дій і необхідних засобів; проводиться після виконання діагностичних методик.

Завдання

1. Спочатку візьміть аркуш паперу й олівець і вгорі запишіть мету

(тобто мету розвитку чи усунення яких саме якостей Ви хочете досягти). Потім розділіть аркуш на три стовпчики: «Що мені потрібно зробити», «Необхідні мені засоби», «Порядок виконання».

2. Почніть з обмірковування всіх кроків, які Вам необхідно зробити для досягнення цілей. Продовжуйте «мозковий штурм» і висування ідей, поки Ви не відчуєте, що вичерпали всі варіанти.

3. Тепер подивіться на кожну дію, яку Вам необхідно виконати, і навпроти неї перерахуйте всі необхідні засоби, записуючи їх у другий стовпчик «Необхідні засоби».

4. Перейдіть до третього стовпчика «Порядок виконання», у якому Ви послідовно пронумеруєте дії, перераховані в першому стовпчику. Починайте з тієї дії, яку Ви маєте намір виконати першою.

134 Вправа 2. «Я - експерт». Підготовка рекомендацій [140, с. 93].

Мета: узагальнити існуючі правила формулювання особистісних і професійних цілей, розробити свій план досягнення визначених цілей.

Завдання

1. Підготуйте і запропонуйте на обговорення рекомендації з запропонованих нижче питань.

- Як правильно формулювати особисті цілі?
- Як правильно формулювати професійні цілі; як уникнути «конфлікту цілей»?

2. Розробіть план досягнення ваших цілей.
- Опишіть Ваші дії.
- Визначте основні цілі діяльності.
- Визначте найбільш важливі завдання, що допоможуть Вам досягти цілей.
- Прорахуйте свій виконавський і творчий час.
- Визначте резерв часу на непередбачені справи.

Вправа 3. «Стратег чи тактик?» [140, с. 94].

Мета: навчитися визначати пріоритети.

Завдання: обґрунтувати свою позицію; визначити, яку току зору Ви підтримуєте.

Ви стали свідком бесіди двох своїх колег. Один з них стверджував, що планування необхідно здійснювати, починаючи з перспективних справ, тобто на рік. Його опонент вважає, що планування зручно починати із записів справ на тиждень.

...

C.143 Вправа 2. «Професійне «Я» в променях сонця» [141, с. 67].

Мета: підвищення самооцінки, гармонізація емоційного стану, сприяння позитивній концепції

намалюйте себе як професіонала. Біля кожного променя напишіть щось схвальне про себе з професійної точки зору. Якості можуть бути як позитивними, так і негативними, але завдання полягає в тому, щоб написати про себе якомога краще.

Вправа 2. Медитативна практика «Я зростаю» [158, с. 67].

Мета: «включення» учасників до працездатного стану, формування установки на професійний ріст на психосоматичному рівні.

Завдання: учасники у колі сідають навколішки, голову нахиляють до колін, охоплюють її руками. З певного моменту вони починають «зростати»: «Уявіть собі, що Ви маленький росточок, який щойно пробився скрізь землю. Ви зростаєте, поступово розпрямляючись, тягнетеся вгору». Викладач допомагає їм рости, рахуючи до десяти: «Намагайтесь зростати під рахунок, під кожен цифру додавайте наступну стадію Вашого зростання. Спробуйте вирости до рахунку «вісім», а на рахунок «дев'ять», «десять» спробуйте ще підрости, подумки відриваючи п'яти від землі, щоб стати ще вище». Після завершення «росту» учасникам пропонують сісти на стілець і максимально розслабитися.

Вправа 4. «Мої складності» [158, с. 68].

Мета: надання можливості у спокійній і доброзичливій атмосфері поговорити про свої помилки, складності та недоліки.

Завдання: учасники діляться на пари і сідають так, щоб не заважати розмовою всім іншим. Обидва партнери повинні отримати 4 відповіді на питання: «Як я ставлюсь до почуття розчарування?»

C.260 Потім пари розділяються, кожен шукає собі іншого партнера й обговорює з ним питання «Наскільки мені складно умовити інших дати мені те, що мені необхідно?». Потрібно отримати не менш ніж 4 відповіді. Учасники формують нові пари та обговорюють питання «Що мені заважає досягти успіху?». Знову - новий партнер і 4 відповіді на питання «Що я собі кажу, коли зробив помилку?». З останнім партнером піднімається питання «Що я можу зробити, щоб отримати те, що я хочу?». Після проведення вправи кожен із учасників робить письмові висновки, зазначаючи, що нового дізнався, що було несподівано, що виявилось корисним.

Вправа 5. Рефлексивна технологія «Рефлексивне коло» [158, с. 25, 47] (адаптовано).

Мета: підведення підсумків заняття, аналіз отриманого досвіду, емоційна розрядка.

Завдання: всі учасники педагогічної взаємодії сідають у коло. Викладач задає алгоритм рефлексії: своє ставлення до проведеного заняття (в тому числі побажання, корективи на майбутнє), самовідчуття на

«Я-професіонал».

Завдання: на окремому аркуші намалюйте сонце, як це роблять діти, в колі напишіть своє ім'я та намалюйте себе як професіонала. Біля кожного променя напишіть щось схвальне про себе з професійної точки зору. Якості можуть бути як позитивними, так і негативними, але завдання полягає в тому, щоб написати про себе якомога краще.

Вправа 3. Медитативна практика «Я зростаю» [141, с. 67].

Мета: «включення» учасників до працездатного стану, формування установки на професійний ріст на психосоматичному рівні.

Завдання: учасники у колі сідають навколішки, голову нахиляють до колін, охоплюють її руками. З певного моменту вони починають «зростати»:

«Уявіть собі, що Ви маленький росточок, який щойно пробився скрізь землю. Ви зростаєте, поступово розпрямляючись, тягнетеся вгору». Викладач допомагає їм рости, рахуючи до десяти: «Намагайтесь зростати під рахунок, під кожен цифру додавайте наступну стадію Вашого зростання. Спробуйте вирости до рахунку «вісім», а на рахунок «дев'ять», «десять» спробуйте ще підрости, подумки відриваючи п'яти від землі, щоб стати ще вище». Після завершення «росту» учасникам пропонують сісти на стілець і максимально розслабитися.

Вправа 4. «Мої складності» [141, с. 68].

Мета: надання можливості у спокійній і доброзичливій атмосфері поговорити про свої помилки, складності та недоліки.

Завдання: учасники діляться на пари і сідають так, щоб не заважати розмовою всім іншим. Обидва партнери повинні отримати 4 відповіді на питання: «Як я ставлюсь до почуття розчарування?». Потім пари розділяються, кожен шукає собі іншого партнера й обговорює з ним питання «Наскільки мені складно умовити інших дати мені те, що мені необхідно?». Потрібно отримати не менш ніж 4 відповіді. Учасники формують нові пари та обговорюють питання «Що мені заважає досягти успіху?». Знову - новий партнер і 4 відповіді на

C.144 питання «Що я собі кажу, коли зробив помилку?». З останнім партнером піднімається питання «Що я можу зробити, щоб отримати те, що я хочу?». Після проведення вправи кожен із учасників робить письмові висновки, зазначаючи, що нового дізнався, що було несподівано, що виявилось корисним.

Вправа 5. Рефлексивна технологія «Рефлексивне коло» [141, с. 25, 47] (адаптовано).

Мета: підведення підсумків заняття, аналіз

даному занятті, озвучує, що було несподіваним в думках, почуттях. Усі учасники по черзі висловлюють свої почуття, аналізують їх причини, продумують інші моделі поведінки, цікавляться думкою оточуючих, виконуючи це за заданим алгоритмом рефлексії. Викладач своїм словом завершує коло. Слід зазначити, що ми створювали освітнє рефлексивне середовище на праксиологічних принципах, що сприяло формуванню особистості, схильної та здатної до рефлексії в процесі визначення сутності бажаних результатів, конкретизації цілей та завдань, організації процесу досягнення максимальної само ефективності, і було реалізовано в декілька етапів, які включали:

- 1) урахування результатів професійно-етичної самодіагностики;
- 2) аналіз індивідуальних результатів, рефлексія;
- 3) планомірне самовдосконалення за визначеною персональною траєкторією відповідно до конкретизованих цілей;
- C.261 4) реалізація програми професійно-етичного саморозвитку, поетапне втілення ідей, виконання визначених завдань;
- 5) повторна професійно-етична самодіагностика, фіксація змін;
- 6) аналіз індивідуальних результатів, саморефлексія, групова рефлексія;
- 7) корегування програми подальшого професійно-етичного саморозвитку (постановка завдань);
- 8) подальша реалізація програми професійно-етичного саморозвитку;
- 9) аналіз результатів, рефлексія.

отриманого досвіду, емоційна розрядка.

Завдання: всі учасники педагогічної взаємодії сідають у коло. Викладач задає алгоритм рефлексії: своє ставлення до проведеного заняття (в тому числі побажання, корективи на майбутнє), самовідчуття на даному занятті, озвучує, що було несподіваним в думках, почуттях. Усі учасники по черзі висловлюють свої почуття, аналізують їх причини, продумують інші моделі поведінки, цікавляться думкою оточуючих, виконуючи це за заданим алгоритмом рефлексії. Викладач своїм словом завершує коло. Слід зазначити, що **ми створювали** освітнє рефлексивне середовище на праксиологічних принципах, що сприяло формуванню особистості, схильної та здатної до рефлексії в процесі визначення сутності бажаних результатів, конкретизації цілей та завдань, організації процесу досягнення максимальної само ефективності, і було реалізовано в декілька етапів, які включали:

- 1) урахування результатів професійно-орієнтовної самодіагностики;
- 2) аналіз індивідуальних результатів, рефлексія;
- 3) планомірне самовдосконалення за визначеною персональною траєкторією відповідно до конкретизованих цілей;
- 4) реалізація програми особистісно-професійного саморозвитку, поетапне втілення ідей, виконання визначених завдань;
- 5) повторна професійно-орієнтовна самодіагностика, фіксація змін;
- 6) аналіз індивідуальних результатів, саморефлексія, групова рефлексія;
- 7) корегування програми подальшого особистісно-професійного саморозвитку (постановка завдань);
- c.145 8) подальша реалізація програми особистісно-професійного саморозвитку;
- 9) аналіз результатів, рефлексія.